

27 Φεβρουαρίου 2021

Οι διαμάχες και οι έριδες ανάμεσα στους Έλληνες επαναστάτες

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα](#)

Από το φθινόπωρο του 1823 έως τις αρχές του 1825 η Επανάσταση δοκιμάστηκε σκληρά από τις διαμάχες και τις έριδες ανάμεσα στους Έλληνες επαναστάτες. Προσωπικά συμφέροντα, τοπικές διενέξεις και μικροψυχίες απείλησαν να καταστρέψουν όσα με τόσες θυσίες και κόπους είχαν κερδηθεί στα πεδία των μαχών τα δύο πρώτα χρόνια. Χρειάστηκε να αποβιβαστεί στην Πελοπόννησο ο Ιμπραήμ Πασάς, για να διαπιστώσουν οι Έλληνες πόσο κακό είχαν κάνει μονάχοι τους στην εθνική υπόθεση. Οι συγκρούσεις μεταξύ επαναστατών δεν αποτελούν φυσικά κάτι πρωτοφανές στην ανθρώπινη ιστορία, η Ελληνική Επανάσταση ωστόσο είχε την πρωτοτυπία πως στα πλαίσιά της εκτυλίχθηκαν δυο συνεχόμενοι, μεγάλης έκτασης εμφύλιοι πόλεμοι (από το 1823 ως το 1825), ενώ οι εχθροπραξίες με την Οθωμανική αυτοκρατορία βρισκόταν ακόμα σε εξέλιξη. Οι συγκρούσεις για την ηγεσία της Επανάστασης αντανακλούσαν σημαντικούς πολιτικούς και κοινωνικούς ανταγωνισμών των στρωμάτων που πρωταγωνιστούσαν σε αυτή, πριν εκφυλιστούν, κατά τη δεύτερη φάση του εμφυλίου κυρίως, σε αντιπαραθέσεις προσωπικού και τοπικιστικού χαρακτήρα εντός της υπό διαμόρφωση άρχουσας τάξης του επαναστατημένου έθνους. Τελικό αποτέλεσμα ήταν πάντως ο παραγκωνισμός λαϊκών επαναστατών και η

επικράτηση των αστών που διέθεταν τις καλύτερες διασυνδέσεις με το εξωτερικό. Σε αυτές τις διαστάσεις των εμφυλίων αναφέρεται αναλυτικά το σχετικό απόσπασμα από τον Α1 τόμο του Δοκιμίου Ιστορίας του ΚΚΕ:

Στο επίπεδο της εκτελεστικής εξουσίας επιβλήθηκαν οι κοτζαμπάσηδες από την Πελοπόννησο, με αποτέλεσμα οι ενδοαστικές προστριβές να γίνονται όλο και πιο έντονες. Έτσι, το φθινόπωρο του 1823 συγκεντρώθηκαν στο χωριό Συλήμνα, έξω από την Τρίπολη, οι “Υψηλάντης, Οδυσσεύς, Κολοκοτρώνης, Νικήτας, Πλαπούτας, Τσιώκρης, Πετμεζαίοι, Κεφάλας, Καλαμαριώτης, Περρούκας, Ζαριφαίοι, μαζί με τον Θ. Νέγρη.” Οι παραπάνω αποτελούσαν την έκφραση της συμμαχίας ανάμεσα στους Φιλικούς και στους οπλαρχηγούς και αποφάσισαν να αντισταθούν στο Εκτελεστικό. Στο επίκεντρο της συμμαχίας βρισκόταν και πάλι το ζήτημα των εθνικών γαιών, το οποίο είχε προσλάβει καινούργια διάσταση, αφού, δεδομένης και της αναγνώρισης της εμπόλεμης κατάστασης της Ελλάδας από τις δυνάμεις της Ιεράς Συμμαχίας, αυτές αποτελούσαν το μοναδικό εχέγγυο μιας πιθανής δανειοδότησης. Η διαφωνία με την εκποίηση των εθνικών γαιών, σε συνδυασμό με τη λαοφιλία των ηγετών της συμμαχίας, έμοιαζε να αποτελεί εγγύηση της επιτυχίας της. Όμως, γρήγορα ο Θ. Κολοκοτρώνης πέρασε με το στρατόπεδο των κοτζαμπάσηδων, παίρνοντας ως αντίτιμο τη θέση του αντιπροέδρου του Εκτελεστικού.

Ο πρόεδρος του Βουλευτικού και Φιλικός Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος ήρθε σε σύγκρουση με το Θ. Κολοκοτρώνη και μετά από απειλές του αναγκάστηκε να καταφύγει στην Ύδρα, υπό την προστασία του πλοιοκτήτη Κουντουριώτη. Ο Μαυροκορδάτος, διατηρώντας τη στενή επαφή με τη βρετανική κυβέρνηση, είχε ήδη συνεννοηθεί για την έκδοση δανείου. Όμως, οι κοτζαμπάσηδες, έχοντας εξασφαλίσει τη συνεργασία του Κολοκοτρώνη, επιδίωκαν να καταλάβουν πλήρως την εξουσία, διαλύοντας την Εθνοσυνέλευση. Η αστική τάξη των νησιών και της Χέρσου Ελλάδας, καθώς και οι Φιλικοί και ορισμένοι οπλαρχηγοί στράφηκαν εναντίον τους και επικράτησαν. Τελικά, ο Κολοκοτρώνης αναγνώρισε ως πρόεδρο του Εκτελεστικού τον Κουντουριώτη.

Ένα μεγάλο τμήμα του πρώτου δανείου δεν έφτασε ποτέ στην Ελλάδα, ενώ όσα χρήματα έφτασαν δεν κατευθύνθηκαν στην Πελοπόννησο. Έτσι, μετά από νέες εκλογές του βουλευτικού - εκτελεστικού που διεξήχθησαν τον Οκτώβρη του 1824, όπου κατοχυρώθηκε η πλειοψηφία Στερεοελλαδιτών - νησιωτών, ξεκίνησε η δεύτερη φάση του εμφυλίου, όταν οι Πελοποννήσιοι κοτζαμπάσηδες αρνήθηκαν να πληρώσουν φόρους και δήλωσαν ότι δεν αναγνωρίζουν την κυβέρνηση.

Η υποθήκευση της εθνικής γης για τα εξωτερικά δάνεια απέκλειε τη δωρεάν διανομή της στους στρατιωτικούς και τους αγρότες. Αλλά η αστική ενότητα του έθνους ήταν τελείως αδύνατο να επιτευχθεί χωρίς οικονομικά μέσα - κι αυτά μόνο από το εξωτερικό μπορούσαν να έρθουν. Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος, στον οποίο

ο Μακρυγιάννης αναγνωρίζει ότι “το δίκαιον και πατρίδα ήταν με το βουλευτικόν”, κατέληξε με ήττα του Κολοκοτρώνη και των συμμάχων του προεστών, ενώ νίκησε η αστική κυβέρνηση με τις λίρες και τους Ρουμελιώτες οπλαρχηγούς. Από τότε άρχισαν και οι σοβαρές προσπάθειες για τη δημιουργία τακτικού στρατού, κάτι που, με τη βοήθεια του χρήματος, αποτελούσε ρήγμα στο στρατό των ατάκτων, και ένα ακόμα βήμα προς τον αστικό συγκεντρωτισμό.

Η δεύτερη φάση του εμφύλιου πολέμου (Οκτώβρης 1824 - Γενάρης 1825) ήταν και η πλέον αιματηρή. Στρατεύματα της Ρούμελης υπό τους Καραϊσκάκη και Μακρυγιάννη, Γκούρα και άλλους έσπευσαν σε ενίσχυση του Παπαφλέσσα και κατέλαβαν την Αρκαδία, έχοντας αντιμέτωπους τους Κολοκοτρώνη, Λόντο, Νικηταρά.

Όστόσο η σύγκρουση είχε χάσει το χαρακτήρα της αναμέτρησης ανάμεσα στη ριζοσπαστική και στη συντηρητική πτέρυγα της αστικής τάξης. Χαρακτηριστικό του ευμετάβλητου των συμμαχιών ήταν το παράδειγμα της μετατόπισης προς το στρατόπεδο των προεστών και των στρατιωτικών της Πελοποννήσου των οικογενειών του Ανδρέα Ζαΐμη και του Ανδρέα Λόντου, οποίοι αρχικά είχαν συνταχτεί με το μέρος των νησιωτών πλοιοκτητών και του Μαυροκορδάτου.

Εξάλλου, αρκετοί κοτζαμπάσηδες είχαν οικονομικά αστικοποιηθεί και είχαν διεισδύσει στα επαναστατικά όργανα, γεγονός που αποδεικνύεται στην πολιτική μορφή που έδωσαν στην οργάνωσή τους:

“Στην Τριπολιτζά - γράφει ο Σπ. Τρικούπης, “συστήθηκε μυστική Εταιρεία που απέβλεπε να υπερασπίσει τα μέλη της από τις κατεπιέσεις και τις αυθαιρεσίες των στρατιωτικών. Στην πραγματικότητα όμως η Εταιρεία αυτή στρεφόταν κατά της κυβέρνησης. Η εταιρεία που τιτλοφορούνταν “Αδελφότης” είχε κάμποσους κατηχήσει και οργάνωσε κίνημα...”.

Από την άλλη πλευρά, αρκετοί από τους λαϊκούς ηγέτες της Επανάστασης πέρασαν στο περιθώριο ή δολοφονήθηκαν και οι

Φιλικοί άρχισαν να συντηρητικοποιούνται, όπως κάθε αστική επαναστατική οργάνωση μετά από την κατάληψη της εξουσίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Μαυροκορδάτος.

Έτσι κι αλλιώς, ο μετεπαναστατικός συντηρητισμός δεν εκφραζόταν μόνο και κυρίως από τους κοτζαμπάσηδες, της Πελοποννήσου, αλλά και στα νησιά και στη Ρούμελη. Ως συνέπεια, οι διαμάχες των εμφύλιων πολέμων δεν αποτελούσαν μόνο μια σύγκρουση του παλιού με το καινούριο, αλλά αποκρυσταλλώσεις των αντιπαραθέσεων στο εσωτερικό της άρχουσας τάξης, στις οποίες, όπως ήταν φυσικό, υπερίσχυαν τα πιο δυναμικά τμήματα της αστικής τάξης, που είχαν αναπτύξει και δεσμούς με την ευρωπαϊκή κεφαλαιοκρατία:

“Οι πολιτικοί κατηγορούσαν τους αντιπάλους τους για κλέφτες και αντάρτες και οι στρατιωτικοί τους έλεγαν καλαμαράδες και φαναριώτικο σκυλόλοι. Αλλά η πλάστιγγα έγερνε ισχυρότατα υπέρ της νέας κυβερνήσεων που την υποστήριζαν οι νησιώτες κοτζαμπάσηδες και οι οπλαρχηγοί της Στερεάς, υποτακτικοί του Κωλέττη. Επίσης, υπέρ της νέας κυβερνήσεως τάχτηκαν οι διανοούμενοι, ο τύπος και το φιλελληνικό ρεύμα του εξωτερικού...”

Οι παρακάτω στροφές από τον «Ύμνο εις την Ελευθερία» του Διονύσιου Σολωμού εκφράζουν τα αισθήματά του για τις εμφύλιες διαμάχες των Ελλήνων:

Ύμνος εις την Ελευθερία, στροφές 144-145 «η Διχόνοια που βαστάει Ένα σκήπτρο η δολερή. Καθενός χαμογελάει, Πάρ' το, λέγοντας και σύ. Κειό το σκήπτρο που σας δείχνει Έχει αλήθεια ωραία θωριά. Μην το πιάστε, γιατί ρίχνει Εισέ δάκρυα θλιβερά». Πηγές : Διονυσίου Σολωμού. Άπαντα, τόμ. 1, Ποιήματα, Αθήνα 1993, στ' έκδοση, σ. 95, βικιπαίδεια, κατιούσα, εκπαιδευτικά βιβλία, ιστορία νεότερου και σύγχρονου κόσμου.

Πηγή: iellada.gr